

Økologisk. Hvis man sætter bare én drægtig kat ud på en ø med fugle uden vinger, ender man uden fugle. Den søde, europæiske tamkat har udryddet sjældne fuglearter og fortsætter sin hærgen i Den Nye Verden.

Kattekrige

AF ANNE KNUDSEN

Hvis De har kat, har De måske under tiden forestillet Dem, hvordan det ville gå, hvis De en skønne dag vågnede op og ikke var større end en Playmobil-mand.

Der ville ikke være hele formiddagen, før De var stendød, og måske ville der være gået nogle meget ubehagelige minutter forud. Deres søde kat, som ligger der i sofaen, vender det ene øre efter trinstøj og måske skæver op til Dem med sine udrundelige smukke, grønne, gule eller blå øjne, er et farligt rovdyr og meget, meget dygtig.

Man kan ikke fodre en kat så meget, at den ikke vil jage levende bytte; man kan højst opnå, at den ikke spiser byttet. De fleste katte, der får lov at gå ude, kommer regelmæssigt hjem og afleverer mus, firben eller fugle, som de har fanget og slået mere eller mindre grundigt ihjel, det er min erfaring, at katte, der er opvokset på tredje sal, ikke er særligt gode til at dræbe. Men fange byttet, det kan de. De kan slet ikke lade være.

Den uudryddelige impuls til at fange alt, hvad der bevæger sig og har en størrelse, så katte ten mener at kunne myrde det, har nu ført til en bog, der har udryddelsen af den fritgående kat som formål. De to amerikanske forfattere Peter P. Marra og Chris Sanzella har ganske vist svært ved at få skrevet ordet udryddelse, men mere eufemistiske beskrivelser mangler ikke. For eksempel af velegnede gifte, der i særligt fremskillede pølser kan kastes ned fra fly i områder, hvor der er vilde katte. Forslaget står side om side med forsikringer om, hvordan det mætter hin enkelte dyrlæge, når der en sjælden gang kan være nødvendigt for at være barnhjertig over for et dyr at »lægge det til at sove«. Argumentationens forblommede karakter minder læseren om, at det er i USA, den rutinemæssige aflivning af overflødige dyr i Københavns Zoologiske Have har givet anledning til dødsstruser mod havens personale. Anledningen til bogen er dog et meget reelt problem. I Den Nye Verden fungerer forvildede katte som en invasiv art, der bidrager stort til udryddelsen af fuglearter, som ikke har nogen evolutionær erfaring med den lille, stærke jæger. Vært har det været på små øer i Stillehavet.

KATTEN Tibbles ankom således i foråret 1894 til den lille, ubeboede ø Stephens Island sammen med fyrasseren David Lyall. Fyret var nyt og skulle lede skibe gennem de farlige stræder ved New Zealands sydlø. Heldigvis var Lyall meget fugleintræsset, og Tibbles var flink til at

bringe sit bytte hjem. Derfor ved man i dag, hvordan den lille Stephens Island wren (gærdesmutte) så ud. Lyall udstoppede 15 eksemplarer; de beror på ni forskellige museer verden over. Allerede i foråret 1895 kunne man konstatere, at den lille fugl var helt udryddet på Stephens Island, og da den ikke fandtes andre steder, var den altså uddød. Gærdesmutten havde været nem at udrydde; den kunne ikke flyve. Men også de andre sæte fugle på øen led voldsom overbæd. Desuden viste Tibbles sig at være en hunkat og derfor selvfølgelig drægtig; da hun kom til øen. I 1899 skød den nye fyrpasser 100 vilde katte, men kunne først i 1925 erklære Stephens Island kattefri.

Også andre steder i Den Nye Verden har katte – sammen med rotter, mus og kaniner – ødelagt eksisterende økosystemer, og det har vist sig umådelig svært at holde disse invasive arter nede, ikke kun katte. I Australien har man grebet til nedkasting fra luften af en smagfuld giftpølse ved navn Curiosity; den har afløst giftpølsen Eradicate, der måske i for høj grad lød som det, den var.

Ornitologen Marra og videnskabsjournalisten Sanzella samler deres anrettelser om USA. Her anslår de, at fritgående katte dræber omkring to milliarder fugle hvert år og således udgør en meget betydelig trussel mod fuglelivet. Der astronomiske antal dræbte fugle bygger på den nogenlunde sikre viden, at fritgående katte bringer i gennemsnit 1,5 fugl hjem om måneden. Forfatterne anslår på noget mindre sikker grund, hvor mange katte der jager i USA, og hvilken faktor man skal gange de 1,5 fugle med for at vide, hvor mange katte har rædt på stedet.

De to forfattere medgiver, at ødelæggelser af fugles habitat sammen med klimændringer og miljøgifte står for hovedparten af den nedgang i fuglebestande og artsrigdom, man oplever i USA, men det forhindrer dem ikke i udelukkende at fokusere på at få fjernet

katte fra det åbne land. Forfatterne vræde gælder ikke bare de forvildede katte, som venlige mennesker fodrer, men ellers ikke tager sig af. Der gælder også landbrugets musefangere og Ders og mine kælekatte, som efter forfatterens mening aldrig burde have lov til at komme udenbørs.

Som det kan ske for folk, der brænder for en sag, formoder forfatterne helt automatisk, at

de amerikanske og australske problemer findes i hele verden. Men i Europa har vi de seneste 50 år ikke oplevet den nedgang i rigdommen af fuglearter, forfatterne tager som det selvfølgelig udgangspunkt. Tværtimod. Her i Danmark er 30 nye arter kommet til siden år 1800. Og mange arter, der i midten af det 20. århundrede var truede, har nu levedygtige populationer. I forrige uge talte man således i Danmark mindst 306 eksemplarer af rød glente; den var udryddet omkring 1925.

Europæerne har meget bedre end amerikanerne styrket de andre faktorer, der udrydder fuglene, først og fremmest pesticiderne, mens man kun sporadisk har bekæmpet katte. Fredningsbestemmelser og den vidtrækkende EU-lovgivning om beskyttede habitater har gjort udslaget. Men ifølge Dansk Ornitologisk Forening er det faktisk sket en nedgang i antallet af eksemplarer af helt almindelige fugle; der 'mangler' i Europa omkring 421 millioner individer i forhold til 1980. De fleste er gået til på træk i Afrika.

I Den Nye Verden spiller de fritlevende katte åbenbart en væsentlig rolle i økologien, navnlig i det stigende antal isolerede øer af natur midt i landbrugslandet og de vidstrakte byer. Her truer kattebestandene en række arter, og det bliver længere mellem andre rovdyr, som æder katte. Forfatterne nævner, at prærieulven elsker katte og jager dem med stort held, men beklageligt forsvinde prærieulven for katte, når menneskene trænger sig ind på den vilde natur.

Da forfatterne nu har sat sig for at få katte væk, kommer de også i tanke om andre trusler fra katte. Vilde katte kan som andet vildt være bærere af toxoplasma; det er derfor, gravide kvinder i Den Gamle Verden ikke må få eller håndtere vildt eller tømme kattebakken. Toxoplasma giver fosterskader og er i øvrigt en interessant sygdom. Den vandrer mellem forskellige værtter og gør for eksempel mus og rotter trygge ved lugten af katteurin.

Men Marra og Panzella undersøger sig ikke for at mene, at toxoplasma giver skizofreni hos mennesker. Det virker lige voldsomt nok,

særligt da de også er af den formening, at katte spreder rabies (de beskriver et tilfælde fra 1913) og pest. På dette punkt i bogen bliver i hvert fald denne læser en smule træt, og det bliver kun værre, da vi når til kapitlene om, hvordan man så kommer af med de katte. Forfatterne skælder nemlig over mange, mange sider ud på det middel, som mig bekendt har været mest anvendt i Europa, nemlig indfangning, sterilisering og genudsejning. Teorien er, at katte udfylder en økologisk niche, og at eksisterende

katte forhindrer nye i at etablere sig på samme revir; der er simpelthen ikke bytte nok. Hvis de bliver steriliseret, vokser bestanden ikke, men hvis man slår katte ihjel, giver man plads til nye.

Den giver forfatterne ikke meget for. De nævner med rette den komplikation, at der ofte er folk, som fodrer de vilde katte. Måske skulle man fortælle publikum det i stedet.

KATTEN flyttede ind hos mennesker i Mellemøsten, da vi begyndte at tiltrække rotter og mus. Det foregik ved agerbrugs opfindelse for 10.000 år siden. Den lille jæger løste et stort problem, for rotter og mus æder ikke bare det korn, man gemmer til at leve af indtil næste års høst; de ødelægger omkring 40 gange mere korn, end de æder, ved at tisse ud over det hele. Så stinker kornet ikke bare forfærdeligt; det er også fyldt med ækle sygdomme som for eksempel muserytus og salmonella, der slår mennesker ihjel i hobbet.

Man regner med, at katte var underlagt et evolutionært pres, der gav bedre chancer til dyr, der ikke var bange for mennesker, og derfor fik rig adgang til de små gnavere. Da man i Middelalderens Europa udryddede katte i tusindvis, fordi de angiveligt havde med Satan at gøre, voksede rottepopulationen, og man mener, at rottene var den vigtigste vektor for udbredelsen af pesten Den Sorte Død.

I Europa betragter man kattens bytte som de egentlige skadedyr, og her er et spørgsmål, forfatterne slet ikke forholder sig til. Rotter og mus er også invasive, og hvis ikke kattene åd dem, hvem skulle så? Erfaringerne med at forgifte sig ud af rotteplagerne har været nedslående, og rotter er grådige, jyngekræftige rovdyr, der skader fuglelivet, særligt i biotoper uden oprindelige rovdyr. Herhjemme har det siden Arvids tid – katte kom senest til Danmark i Vikingetiden – været tilladt at skyde vilde katte i det åbne land af hensyn til fuglelivet. Det er det ikke længere, for kan De huske Balder? Det var en strejfende hund, naboen skød, men som så virkelig rar ud på billeder. Efter en rasende debat blev loven i 2014 lavet om både for hunde og katte. Det var antagelig dumt, navnlig fordi vi også har afskaffet hundetegn og aldrig indført katteegn. Katte burde selvfølgelig være ejede af nogen, som tager ansvar for dem, og ingen usteriliserede katte burde gå frit omkring i naturen. Men det er en noget mindre historie, end den vi her får serveret.

Peter P. Marra and Chris Panzella: »Cat Wars. The Devastating Consequences of a Cuddly Killer«. Princeton University Press, 2016

